

Interpellasjon frå Anne Gine Hestetun (A)

Parlamentarisk styreform

I eit parlamentarisk system har eit politisk fylkesråd kontroll med og legg føringar for sakshandsaming og politiske vedtak overfor fylkestinget. Dette gjer politikarane i fylkesrådet større muligheiter til å initiere saker og til å påverke sakene politisk før dei vert lagt fram for ordinær politisk handsaming. Sakene får difor ein politisk valør som ikkje er tilfelle ned dagens formannskap der sakene går rett frå administrasjonen til fylkesutvalet.

Fylkestinget vil ha eit særskilt ansvar for kontroll av fylkesrådet, noko Arbeidarpartiet meiner vil vere positivt. Det vil vere tydelege ansvarslinjer der fylkesrådet vil stå til ansvar overfor fylkestinget, og fylkestinget kan vise sin misnøye med fylkesrådet gjennom mistillitsframlegg.

Vidare gjer dette fylkesrådet eit større ansvar og eigarskap til styringa av fylkesadministrasjonen enn ein har i ein formannskapsmodell.

Samla sett vil ei parlamentarisk styring av fylkeskommunen vere meir demokratisk, gje betre politisk styring og gje veljarane meir direkte innflyting over viktige område som i dag er delegert til administrasjonen.

Spørsmål til fylkesordføreren:

- Kva vedtak må fattast for å legge om til ein parlamentarisk styringsmodell for Vestland fylkeskommune etter neste fylkestingsval?
- Må eit flertall av fylkestinget sine medlemmar røyste for parlamentarisk styring i denne perioden, eller held det at fylkestinget har handsama ei sak eller eit framlegg om parlamentarisk styring?
- Ser fylkesordføreren positivt på å starte ein utgreiingsprosess knyta til parlamentarisk styring i Vestland fylkeskommune?

Framlegg til vedtak:

Fylkesdirektøren skal legge fram ei sak på fylkestinget i mars der ein vurderar fordelar og ulemper med å innføre parlamentarisme i Vestland Fylkeskommune.

Svar frå fylkesordføreren

Spørsmål 1 og 2

Svaret på begge desse spørsmåla finn ein direkte i kommunelova § 10-1 om innføring og oppheving av parlamentarisk styreform;

«Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv om parlamentarisk styreform skal innføres i kommunen eller fylkeskommunen. Et slikt vedtak krever minst 2/3 av de avgitte stemmene.

Skal et vedtak kunne treffes etter første ledd, må det forrige kommunestyret eller fylkestinget ha votert over et forslag om å innføre parlamentarisk styreform før 1. januar i siste år av valgperioden. Det kreves ikke at forslaget oppnår flertall.

En ny styreform må være vedtatt og satt i verk senest 1. januar i det andre hele året av valgperioden.

Kommunestyret og fylkestinget kan selv vedta å avvikle parlamentarisk styreform med alminnelig flertall av de avgitte stemmene. Reglene i andre og tredje ledd gjelder på tilsvarende måte når parlamentarisk styreform skal avvikles.»

Prosessen med eventuelt å innføre parlamentarisk styreform må altså føregå over to valperiodar. Det første forslaget må handsamast av fylkestinget, seinast 1.januar 2023. Eit nytt vedtak og iverksetting må seinast skje 1.januar 2025. For å kunne førebu iverksetting av eventuelt ny politisk styreform må nok sjølve vedtaket fattast i god tid i forkant.

Spørsmål 3

Formannskapsmodellen har sidan innføringa i 1837 vore grunnmuren for lokaldemokratiet og styringa av land, fylke og kommunar i nær 200 år. Parlamentarisme i lokalstyre har ei kortare

historie, men denne styreforma er no godt innarbeidd i nokre av landets fylke, kommunar og byar. Fylkesordførar ser at begge modellane har kvalitetar, og sine støttespelarar - også i fylkestinget.

Formannskapsmodellen som styreform i Vestland vart knesett i intensjonsavtalen for samanslåinga. Slik sett har han vore eit fast punkt; først for tingingane om samanslåing, og deretter for oppbygginga av organiseringa av Vestland fylkeskommune slik han står fram i dag. I koalisjonen si plattform går det fram at formannskapsmodellen skal ligge til grunn. Fylkestinget har mynde til å velje styringsmodell. Ei drøfting bør ta utgangspunkt i formannskapsmodellen og vurdere denne opp mot føremon og ulemper med parlamentarisk styringsform.

Vestland er ein ung fylkeskommune, som takka vere solid og godt arbeid frå administrativt og politisk nivå står støtt. Tilbakemeldingane frå dei som me er til for - innbyggjarar, næringsliv og organisasjonsliv - er gode. Det er eit godt driv i fylkeskommunen sine aktivitetar og planprosessar. Eit ankepunkt mot å starte ei eventuell utgreiing av parlamentarisme i lys av dette, er om ein slik prosess kan skape uro i og rundt fylkeskommunen. Tilsette i fylkeskommunen har levd med ei grad av uvisse over fleire år, og ei ny drøfting av endring av grunnleggande tilhøve kan føre til auka uro.

I ei eventuelle utgreiing av parlamentarisme som ny politisk styreform for Vestland fylkeskommune, ser fylkesordføraren det som naudsynt at økonomiske konsekvensar og ringverknader vert kartlagt.

Utover dette vil ikkje fylkesordførar legge føringar for om fylkeskommunen skal starte ein prosess for å endre politisk styringsform. Det må vere opp til fylkestinget å ta stilling til dette, i vurderinga av om forslaget til vedtak i interpellasjonen skal realitetsbehandlast